

Rovarász Híradó

A Magyar Rovartani Társaság tájékoztatója
90. szám, 2018. május

Tartalom:

Rovarász kortársaink, elődeink — Sajtófigyelő — Rövid hírek
Könyvismertetés

Rovarász Híradó

a Magyar Rovartani Társaság
negyedéves tájékoztatója

A tájékoztatóban megfogalmazott vélemények nem minden esetben tükrözik a Szerkesztőbizottság és a Magyar Rovartani Társaság vezetőségének álláspontját.

A Rovarász Híradót alapította 1989-ben: Nagy Barnabás

Felelős szerkesztő: Haltrich Attila (HA)

Szerkesztőbizottság: Balázs Klára (BK), Merkl Ottó (MO), Nagy Barnabás (NB), Rédei Dávid (RD), Rozner István (RI), Szalóki Dezső (SZD), és Szőcs Gábor (SZG).

Szerkesztőség:
SZIE, Kertészettudományi Kar, Rovartani Tanszék,
1118 Budapest, Ménesi út 44.
Telefon: 3057219
drótposta: haltrich.attila@kertk.szie.hu

Magyar Rovartani Társaság (MRT)
1088 Budapest, Baross utca 13.
www.rovartani.hu

A Magyar Rovartani Társaság célja és feladata a rovar-
tan általános művelése, elsősorban a magyarországi
rovarvilág kutatása és vizsgálata, valamint a rovartani
ismeretek terjesztése.

Elnökség (2018)

Elnök:	Vig Károly
I. alelnök:	Merkl Ottó
II. alelnök:	Szőcs Gábor
Titkár:	Puskás Gellért
Előadásszervező:	Koczor Sándor
Szerkesztő:	Merkl Ottó
Pénztáros:	Szalóki Dezső
Ellenőr:	Balázs Klára
Jegyző:	Szőke Viktória

Ülések – a nyarat kivéve – minden hónap harmadik
péntekén a **SZIE Kertészettudományi Karán, az „E”
épület E/2 termében (Budapest XI., Ménesi út 45),
délután 4 órakor.**

Illusztráció

Címlapon:

Párosodó galagonyalepkék – *Aporia
crataegi* (Linnaeus, 1758) (Lepidoptera:
Pieridae)

Fotó: HA

Nagyon hálás vagyok a galagonyalepkék-
nek!

Az általános iskolai tankönyvemben még
rajta keresztül tanították nekünk „a” lep-
két, miközben már akkor sem lehetett na-
gyon találkozni vele. Aztán 1974-ben,
amikor elkezdtem összeállítani több ezer
darabból álló erdélyi nappalilepke-
gyűjteményemet, már nem volt sehol.
Könnyebb volt begyűjteni a nagy
apollólepkét a Kis-Cohárd oldalában,
vagy a Nagy-Hagymásban repülő endemi-
kus *Erebia melas carpathicola*-t, mintsem
egyetlen galagonyalepkét találni. Aztán
valamikor a 1980-as évek elején, amikor
már csak fotóztam a rovarokat, végre lát-
tam belőle élő egyedet is. Életre szóló
élmény volt 1986 májusában Szatmárné-
meti határában (a „Lankán”) végignézni a
gradációját! A gyümölcsfák tarrá rágva,
csupaszok, miközben a lég és az ágak fe-
hérlenek ennek a nagyszárnyú lepkének az
ezreitől.

Akkor nem tudtam, hogy pár évre rá a
Kertészeti Egyetem Rovartani tanszékén
tananyagként fogok ismét találkozni a
fajjal. Igaz, mindig megemlítve, hogy ha-
talmatlan kártétele, ami miatt iskolás osztá-
lyokat vezényeltek ki az 1950-es években,
már csak emlék...

És hogy most miért vagyok hálás ne-
ki? Hát azért, mivel kiderült, hogy vele
lehet a legkönnyebben megtanítani a hall-
gatókat lepkét preparálni! A szárnyai na-
gyok, a szárnyerezet pedig, mintha valaki
direkt erre a célra feketítette volna be,
jelzi, hogy hova kell a preparálótű hegyét
illeszteni. Ráadásul a begyűjtéséhez még
háló sem kell: a bábokból frissen kibújt
imágókat csipesszel vagy puszta kézzel is
(óvatosan!) be lehet gyűjteni, élőüvegben
„elalattani”.

Most is teli van a munkahelyi mély-
hűtőm galagonyalepkékkel...

HA

Rovarász kortársaink

Dr. Varjas Lászlóra emlékezve

Fájdalommal és megtört szívvel értesültem Laci haláláról. Nehezen jutott el a hír hozzánk, mintha a sors szerette volna, hogy így legyen, és minél később tudjunk róla.

Szeretném előrebecsátani, hogy ez egy rövidebb, tárgyyszerű megemlékezés, mert a hagyatéki dokumentumok között találtunk egy érdekes irományt „Varjas László önéletrajza (kissé máshogy)” címmel. Ez terjedelmi okokból ebben a számban már nem közölhető, hanem csak a következőbe tervezhető. Az jobban is kapcsolódik majd egy tematikus MRT-emléküléshez, amit őszre szervezünk meg.

Varjas László 1937-ben Budapesten született, augusztus 5-én. Nehéz idők voltak akkor, és több helyen járt alap- és középfokú oktatási intézményekbe. Végül a Petőfi Sándor Gimnáziumban érettségizett kitűnő eredménnyel. A rovarok szeretete és lepkegyűjtési szenvedélye már hamar megmutatkozott. Szerencsés módon Balogh János professzor segítségével eljutott a Természettudományi Múzeum Lepkegyűjteményébe, és nagyon fiatalon a Rovartani Társaság tagja is lett.

A Szegedi (akkori József Attila) Egyetemre vették fel kisebb kitérőkkel, de ez 1956 miatt nem volt könnyű időszak. 1961-ben végzett kitüntetéssel biológia-kémia tanár szakon. Ezt követően az egyetem Állattani Tanszékén rovarfiziológiai témában kutatóként dolgozott. Emellett oktatott is: gyakorlatokat vezetett anatómiából, szövettanból, élettanból és még később genetikából. Egyetemi doktori fokozatát a lepkebábok légzésének alapos vizsgálatával nyerte el 1963-ban, summa cum laude minősítéssel.

Legtermékenyebb kutatói periódusa 1968-tól kezdődött. Budapestre hívták, a Növényvédelmi Kutatóintézetbe, ahol feladata elsősorban különböző rovarnövekedést gátló (Insect Growth Regulator, IGR) anyagok hatásának vizsgálata volt. Heti rendszerességgel járt le dolgozni az intézet keszthelyi laboratóriumába. Ott a főnöke Sáringer Gyula akadémikus volt, akit atyai jó barátjaként tisztelt. Ez nagyon meghatározó időszak volt számára.

A kutatások legfontosabb eredményei a juvenilhormon (JH)-analógok (juvenoidok) különböző mezőgazdasági és erdészeti kártevők elleni alkalmazhatóságával kapcsolatban, valamint antihormon-ágensek újszerű (szerkezet-hatás) elemzése során születtek. Ennek során számos hazai és külföldi szakemberrel dolgozhatott együtt, és kutatásaihoz hazai, valamint nemzetközi pályázatok pénzügyi támogatását vette igénybe. Kutatás-fejlesztésben élen járó gyógyszergyárak keresték meg új potenciális szereik szerződéses vizsgálatával, melynek eredményeképpen több szabadalomnak is részese lett. Nagy hangsúlyt kaptak a szelektív IGR vegyületek vizsgálatai. Ebben az időszakban is végzett már juvenoid szerek különböző formulációival laboratóriumi és szabadföldi vizsgálatokat szúnyoglárvaik ellen, nagy számban vizsgálta a *Bacillus thuringiensis* hazai előállítású preparátumait is.

fotó: Fónagy Adrienn

Varjas László, Nágli Erzsébet és Nagy Barnabás társaságában, Julianna-majori, 2010

A fentiekhez kapcsolódnak még Keszthelyen megkezdett kutatásai, melyekben lepkefajokon azt a kérdést vizsgálta, hogy milyen kapcsolat mutatkozik a lárvák felnevelése során alkalmazott, részben nyugalmi állapotot kiváltó fotoperiódusok és bizonyos növekedési paraméterek (testtömeggyarapodás, vedlési „kapuk” stádiumonkénti megoszlása), valamint a JH-titerek, ill. JH-szenzitivitások között. Összességében nagyon sokat foglalkozott a JH komplex szabályozó szerepével, morfogenetikai és fejlődéstani hatásaival. E témakörben írta és védte meg 1996-ban akadémiai doktori értekezését és nyerte el a Mezőgazdasági Tudományok Doktora címet. Munkáját tudományos tanácsadóként folytatta az Intézetben.

Meghívásra Keszthelyen, az akkori Pannon Egyetem Növényvédelmi Intézetében Rovarélettan tárgykörben tartott előadásokat; ugyanott 1997-ben habilitált doktori, 1998-ban pedig magántanári címet kapott.

Nem saját döntésének következményeként a Növényvédelmi Kutatóintézettől a BábolnaBio-hoz (Bábolna Környezetbiológiai Központ) került fejlesztési szaktanácsadói munkakörbe (1998–2003). Végül felkérésre 1999-től több mint tíz éven keresztül a Nyugat-Magyarországi Egyetem mosonmagyaróvári karán is oktatta „A biológiai védekezés elmélete és gyakorlata” című tantárgyat.

A hazai és nemzetközi tudományos közéletben aktívan részt vett. A Magyar Rovartani Társaság mellett tagja volt a Magyar Biológiai Társaság Állattani Szakosztályának, a Magyar Parazitológiai Társaságnak, az MTA Kémiai Tudományok Osztálya Terpenoidkémiai Munkabizottságnak. Az MRT-től 1976-ban a Frivaldszky Imre Emlékplakett bronz fokozatát kapta meg. Az egykori KGST agrárkutatói témáiban állandó képviselő volt, valamint a Nemzetközi Biológiai Védekezési Szervezet Kelet-Palearktikus Szekciójának is tagja volt.

A sors érdekessége, hogy utolsó írásos közleményének társszerzője lehettem. A „Rovarélettani kutatások Magyarországon” az MRT fennállásának jubileumára készült 2010-ben, és a Növényvédelem hasábjain jelent meg. Lacit utoljára 2015 októberében láthattuk előadni az MRT 831. előadó-

ülésén: „Biolumineszcencia a rovarok körében”. Miért, mivel és hogyan világít a szentjánosbogár? Sajnos képi emlék erről nem maradt.

Összességében az alábbi fő kutatási témái voltak:

1. Nyugalmi állapotú lepkebábok légzésélettana.
2. A JH szerepe a lepkefajok morfogenezisében, valamint lárva-báb átalakulásában.
3. A kártevő rovarok ellen alkalmazható szelektív inszekticidek szűrővizsgálata.
4. Új típusú, környezetkímélő potenciális inszekticidek laboratóriumi, illetve szabadföldi hatásvizsgálata különböző kártevőkön és ehhez kapcsolódó metodikák fejlesztése.
5. A JH szerepe a lepkefajok fotoperiódusok által szabályozott nyugalmi állapotainak indukciójában.
6. Fotoperiódusok és termoperiódusok többféle kombinációinak szerepe különböző rovarfajok diapauzájában és egyes szezonális formáinak kiváltásában.

Varjas Laci nagyon széleskörű ismeretekkel bír, szakmájában és személyiségében is rendkívül sokoldalú, alapvetően víg kedélyű, optimista ember volt. Élete vége felé több súlyos betegség gyötörte, de döbbenetes kitartással küzdött életéért, hogy minél tovább együtt lehessen feleségével, fiával és nagyon-nagyon szeretett két fiúunokájával. Emlékét mind a tudomány, a tudományos közélet, mind pedig rokonai, ismerősei, kollégái és tanítványai kegyelettel megőrzik.

Fónagy Adrien, Budapest

Dr.hc. Kurt Harz (1915–1996) – egy kiváló német természettudós

A mai fiatal nemzedék talán már nem is érzékeli, hogy a magyar entomológiára milyen nagy hatással volt az elmúlt két évszázad – vagy talán még több is – német természettudománya. A tudomány nyelve (a latinon kívül) akkoriban a német volt, a palaearktikus régió faunájával foglalkozó publikációk javarészt németül jelentek meg.

Így hát akár még 50–60 évvel ezelőtt is nagyon fontos volt, hogy egy európai rovarász legalább annyit tudjon németül, hogy megértse a németül írt szakkönyveket, cikkeket, melyek nélkül bizony nem sokra mehetett.

Tulajdonképpen én is ezért kezdtem el már gyermekkoromban, kezdő bogarászként németül tanulni. Rovarok iránt érdeklődő német levelezőtársakat is kerestem, s találtam is. Mindegyikükkel életre szóló barátságot kötöttünk, s így Dr. Eduard Diehl-lel, Dr. Heinz Muche-val és Dr. Kurt Harz-cal hosszú évtizedeken át tartottuk a kapcsolatot, egészen addig, mígnem immáron megöregedett barátaim elhagytak, elköltöztek az „örök rovarászmezőkre”.

Kiváló emberek, kiváló entomológusok voltak mindhárman, de most csak Kurt Harzról szeretnék mesélni, már csak azért is, mert ő volt az első levelezőtársam – s egyben a német nyelvtanulásban mentorom is.

12–13 éves lehettem, amikor valahogy egymásra találtunk és belefogtunk a levelezésbe. Kurt idősebb volt nálam, mintegy 26 évvel. Münchenben született, 1915. március 22-én. Apja, Franz Paul Harz, német, anyja, született Emilie Schreiber, osztrák volt. A természettudományok iránti érdeklődés talán öröklött volt Kurt esetében, mert atyai nagyapja, dr. Carl Otto Harz (1842–1906) nem csak állatorvos-professzor, hanem tudós botanikus is volt.

Az első világháború idején a Harz család a kelet-sziléziai Freiwaldau (ma Jesník) városába költözött, ahol Kurt magántanulóként végezte iskoláit. Végül 1935-ben a család a sziléziai Gurschdorfban (ma Skorošice) telepedett le. Kurt ekkor már autodidaktaként képezte magát a természettudományban. Minden élőlény érdekelt, egyforma lelkesedéssel tanulmányozta a rovarokat,

Kurt Harz és felesége Hanna, 1964

Ekkor már nős volt, de nem élvezhette sokáig a békés családi életet, mert felesége, Hilda, 1953-ban elhunyt. Két év elmúltával ismét megnősült, ezúttal Anna Botsch-t vette feleségül. Anna, akit családi és baráti körökben Hannának hívtak, odaadó, hűséges párja lett Kurtnak mindhalálig. A házasságba mindketten egy-egy fiúgyermeket hoztak előző élettársaiktól: Kurt Lothart, Anna pedig Petert.

Ekkor már néhány éve ismertük egymást, rendszeresen leveleztünk és cseréltünk rovarokat is. Küldeményeim között még egy, a magyar faunára nézve új sáskafaj is akadt, melyet Vojnits Andrással gyűjtöttünk a Börzsönyben. 1956-ban a szokásos kisméretű, bogarakat tartalmazó csomag helyett egy nagyobb doboz érkezett, benne egy kissé viseltes lódenkabáttal. Kurt ugyanis hallott a magyarországi forradalom leveréséről, s feltételezte, hogy nálunk is olyanok a körülmények, mint Németországban voltak a vesztes háború után. Saját kabátját küldte el nekem! Ilyen ember volt. Én persze el sem tudtam képzelni, hogy egy nyugat-németországi lakos sanyarú körülmények között élhet, s egy lódenkabát neki is komoly értéket képviselhet! Ám a későbbiek folyamán még egy nagyobb meglepetés várt rám, de erről majd pár sorral lejjebb írok.

Kurt valóságos körülményeiről természetesen semmit sem tudtam, még azt sem, hogy az 1950-es évek vége felé kissé jobbra fordult sora, mert egy jómódú nagynéni egy kis kertés házzal ajándékozta meg. Néhány évvel később pedig a nagynéni elhunytával számottevő örökség is szállt rájuk. Ez hatalmas változást hozott az addig ugyancsak szerény, mondhatni szegényes körülmények között élő családra.

A fent említett meglepetés aztán 1964-ben ért, amikor először találkoztunk személyesen, Bécsben. Kurt egy entomológiai konferencián vett részt Hanna és két fiuk kíséretében. Egy este találkoztunk a szállodájuk éttermében. A család már asztalnál ült. Nagy örömmel öleltük meg egymást, de egy kicsit furcsának találtam, hogy a találkozás örömeinek ellenére Kurt nem állt fel. S ekkor döb-bentem rá arra, amiről addig fogalmam sem volt: Kurt kerekesszékekben ült! Mint aztán megtudtam, ötéves korában gyermekparalízis áldozata lett, s habár túlélte a betegséget, toloszékbe kényszerült egész életére. Soha nem említette ezt levelezésünk során. Mindig is csodáltam Kurtot, de ezután ez a csodálat tovább erősödött, mélyült bennem. Ekkor értettem meg, hogy a betegsége miatt milyen

madarakat és jóformán minden más élőlényt, ami a környékükön élt. Hamarosan elismert botanikai és zoológiai szakértővé vált. 1938-ban a gurschdorfi tanács szolgálatába lépett, és a természetvédelmi osztály vezetője lett. Rendszeresen gyűjtött rovarokat – főként egyenesszárnyúakat – nemcsak rovargyűjteménye számára, hanem biológiai megfigyelések céljára is. Számos fajt nevelt terráriumban, hogy tanulmányozhassa életmódjukat. Növényekkel is foglalkozott, érdeklődése főként a fákra és cserjékre terjedt ki.

A második világháború után a határrendezések következtében a németajkú lakosság nagy részének el kellett hagynia Sziléziát, amely ezután Lengyelország és Csehszlovákia része lett. A Harz családnak ismét költöznie kellett, ezúttal kényszerből. Mindenüket, még Kurt sok kötetből álló könyvtárát, tudományos felszerelését, gyűjteményeit is hátrahagyva Németországba költöztek. Nehéz idők következtek: Kurt kisdíjakokat korrepetált és tájképeket festett, hogy megélhetést biztosítson családjának. Jellemző volt rá, hogy nehézségeiről sohasem írt egy szót sem, leveleiből áradt a természet szeretete, s így nekem fogalmam sem volt minderről.

hátrányokat kellett elszenvednie, és milyen emberfeletti lélekerőre és elhivatottságra volt szüksége, hogy igazán nagyot tudjon alkotni a természettudományok terén.

Miután a jóságos nagynéni, dr. Rosi Harz öröksége megszüntette a Harz család anyagi gondjait, az eredmény sem váratott sokáig magára, megjelent az első fontos mű: *Die Geradflügler Mitteleuropas* (Közép-Európa egyenesszárnyú). 1963–64-ben Kurt megalapította a Lepkevándorlás Német Kutatóközpontját (Deutsche Forschungszentrale für Schmetterlingswanderungen, DFZS). Alig egy évvel ezután létrehozta az *Atalanta* című folyóiratot, mely szintén a lepkevándorlással foglalkozott. 1972-ben úgy a kutatóközpontot, mind a folyóiratot átadta munkatársainak, mert minden idejét és energiáját egy nagyszabású publikáció érdekében akarta felhasználni. Így hamarosan megszületett a három kötetes *Die Orthopteren Europas* (Európa egyenesszárnyú), mely talán életműve legkiemelkedőbb alkotása. 1988-ban újabb folyóiratot hozott létre, az *Articulata*-t, melyet rövidesen átadott a Német Orthopterológiai Társaságnak. Közben számos botanikai tárgyú könyve is megjelent. A fák és cserjék különösen érdekelték, s ezekről írt tudományos dolgozatait mindmáig használják az erdészetben, valamint a táj- és természetvédelemben.

Kurt Harz több mint 200 tudományos, főleg entomológiai tárgyú cikket és könyvet írt, s ezek mellett sok-sok ismeretterjesztő írást tett közzé. 1959-ben a Német Rovartani Társaság Fabricius-éremmel tüntette ki, 1982-ben a Münchener Egyetem tiszteletbeli doktorrá (doctor honoris causa) avatta.

1996-ban bekövetkezett haláláig, szinte utolsó napjaiig szakadatlanul dolgozott. Életútját így summázza: „*Isten adta nekem az elmét és az energiát, s egy életen át törekedtem, hogy mindkettőt a lehető legjobban használhassam.*”

Hangay György, Ausztrália

Sajtófigyelő

Nem biszexuális, csak inkompetens a más hímekkel szexelő hím bogár

Már több mint 100 féle rovarfaj esetében figyelték meg, hogy homoszexuális párosodásba bonyolódnak, sőt néhány fajnál ez gyakoribb is, mint a heteroszexuális. Ez azért érdekes, mert ez is időt és energiát igényel, ugyanakkor nincs semmi előnye, sőt a betegségeknek és a sérülésnek is nagyobb a kockázata. A Kris Sales vezette kutatócsoport most kimutatta, hogy ahol valódi verseny van a nőstényekért (sok a hím), ezek a kapcsolatok sokkal ritkábbak, míg ellenkező esetben (sok nőstény, kevés hím), a megfigyelt bogárfaj egyedei teljesen véletlenszerűen választanak párt, így ott a homoszexuális párzás sokkal gyakoribb.

https://index.hu/tudomany/2018/05/10/bogar_kutatas_szexualitas/

Kukorica-kislisztbogár (*Tribolium castaneum*)

Elpusztult a világ legöregebb pókja. A világ ismert legöregebb pókja 43 évesen pusztult el egy hosszú távú tanulmány ideje alatt Ausztráliában. A *Gaius villosus* (Rainbow, 1914) fajhoz tartozó nyugat-ausztráliai pókmatuzsálem jelentősen túlélte az eddig dokumentált legidősebb pókot, egy 28 évesen elpusztult mexikói madárpókot. A kutatási projektet Barbara York Main biológus indította el még 1974-ben, és a hosszú életű pókpopulációt több mint 42 éven át vizsgálta Nyugat-Ausztrália gabonatermesztő régiójának Wheatbelt középső területén. A Curtin

Egyetem csapata folytatta a ma már 88 éves Barbara York Main kutatását, információkat gyűjtöttek a pók koráról, halálának okáról, és próbálták megismerni életének történetét. Az eset demonstrálja azt is, milyen fontosak a hosszú távú kutatások a különböző fajok megismerésében.

<https://www.karpatinfo.net/cikk/tudomany/2571782-elpusztult-vilag-legoregebb-pokja>

<http://www.publish.csiro.au/pc/PC18015>

Rövid hírek

2017. december 12-én került sor MARKÓ VIKTOR: „*Ízeltlábú-együttesek szerveződése almaültetvényekben a peszticidterhelés csökkenésének korszakában*” című MTA doktori értekezésének nyilvános vitájára az MTA székházának Nagytermében. A jelölt dolgozatát sikeresen megvédte, elnyerve ezzel az MTA doktora címet.

Opponensek voltak:

Bakonyi Gábor, Szentesi Árpád és Basky Zsuzsanna.

Az értekezés tézise, valamint maga a dolgozat a következő linken tekinthető meg:

<http://real-d.mtak.hu/988/>

http://real-d.mtak.hu/988/7/dc_1385_17_doktori_mu.pdf

2018. március 23-án került sor RIPKA GÉZA: „*A magyarországi gubacsatka kutatás (Acari: Eriophyoidea) elmúlt negyedszázadának eredményei*” című MTA doktori értekezésének nyilvános vitájára az MTA székházának Nagytermében. A jelölt dolgozatát sikeresen megvédte, elnyerve ezzel az MTA doktora címet.

Opponensek voltak:

Lövei Gábor, Szócs Gábor és Szinetár Csaba.

Az értekezés tézise, valamint maga a dolgozat a következő linken tekinthető meg:

http://real-d.mtak.hu/987/1/dc_1379_17_tezisek.pdf

http://real-d.mtak.hu/987/7/dc_1379_17_doktori_mu.pdf

2018. május 4-én került sor PAPP VERONIKA: „Az invazív kanyargós szillevéldarázs (*Aproceros leucopoda Takeuchi, 1939*) életmódja” című doktori (PhD) értekezésének nyilvános vitájára a Szent István Egyetem Budai Campusán. A jelölt dolgozatát sikeresen megvédte.

Opponensek voltak:

Marczali Zsolt és Imrei Zoltán, témavezetők: Haltrich Attila és Vétek Gábor

Az értekezés tézise, valamint maga a dolgozat a következő linken tekinthető meg:

https://szie.hu/sites/default/files/papp_veronika_tezis.pdf

https://szie.hu/sites/default/files/papp_veronika_disszertacio.pdf

Könyvbemutató

„Légivadászok nyomában” című rendezvény keretében mutatták be május 29-én a Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft. (HOI) és a Magyar Természettudományi Múzeum közös kiadásában megjelent *Magyarország szitakötőinek kézikönyve* című könyvet.

A programot a két intézmény vezetője, Bárány Rita és Korsós Zoltán megnyitója indította, majd hét előadás követte. Danyik Tibor a 2018-as év rovarát, az óriás-szitakötőt (*Anax imperator*) mutatta be. Móra Arnold a Pécsi Tudományegyetem Hidrobiológiai tanszékének balkáni hegyiszitakötővel (*Cordulegaster heros*) kapcsolatos kutatásairól számolt be. Kovács Tibor, a Mátra Múzeum főmuzeológusa Nyugat Pápuáról, Batanta szigetének szitakötőiről, az ott felfedezett szitakötő-faunáról tartott látványos vetítést. Károlyi Balázs és Ambrus András a közösségi adatgyűjtésről tartott előadást. A könyv szerzői közül Olajos Péter mutatta be magát a várva várt szitakötős kötetet, az utolsó előadó pedig Németh Tamás volt, aki a terepi és gyűjteményi rovarfotózás titkaiba avatta be a hallgatóságot.

A fotókiállítást Bárány Rita nyitotta meg, majd Korsós Zoltánnal közösen jutalmazták a fotópályázat nyertesét. A program állófogadással, könyvvásárlással, dedikálással zárult. A kötetről a következő Rovarász Híradóban bővebben is írunk.

Katona Gergely, Budapest

A négy szerző, Olajos Péter, Kovács Tibor, Ambrus András és Danyik Tibor dedikálják Magyarországi szitakötőinek kézikönyvét (fotó: HOI, Bősze Balázs)

Könyvismertetés

Szabóky Csaba - Lepkék az abaúji és zempléni tájakon. 2018, Kiadja az Abaúj-Zemplén Értékeiért Közhasznú Egyesület, Megrendelhető: 70/289 59 75, azertke@t-online.hu

Sok évtizedes munka gyümölcseként, néhány éves várakozást követően napvilágot látott Szabóky Csaba legújabb könyve: *Lepkék az abaúji és zempléni tájakon.*

A 298 oldalas könyv kemény borítású, műnyomópapírra nyomott, cérnafűzött kivitelű. Z elülső borítón a védett óriás-medvelepke képe látható, a hátulsó borítón – különleges ritka pillanatként – egy szintén védett faj, a kéköves bagolylepke nárszát örökítették meg.

A száz színes tábla mintegy 340 színes képe bőséges ízelítőt kínál zempléni hegyvidékünk lepkéiről. Talán elsőként mutat be rendellenes fejlődésű lepkéket. Érdekes vállalkozásnak tartom a lepkeszárnyakon látható betűk és számok, a „lepkeábécé” bemutatását. Kár, hogy több magyar példa nem került elénk.

A fényképek és a szerkesztés alapvetően jó, de néhány oldal (talán nyomdai problémák miatt) túlexponálnak tünik. A hátulsó borító és a gyászlepke közeli képének kivételével, melyek Hegyessy Gábor felvételei, az összes színes képet a szerző készítette. A fényképekhez fűzött ismertető – melyeket a kritikus szemléletű Simonyi Sándor lektor egészített ki – jónak mondhatók, számos fajhoz tömör megjegyzés társul. Nagyon jónak tartom a szövegben elhelyezett csattanós és rövid történeteket.

A fajlista több mint 1900 fajból áll, melyek adatait a területen munkálkodó gyűjtők publikálták vagy szóbeli közlésük nyomán vált közkinccsé, de a szerző hosszú évtizedeken keresztül maga is szisztematikusan kutatta a területet. Az adatközlők között szereplő emblematikus személyek, többek között Rácz Gábor, Varga Zoltán és Gyulai Péter kutatásainak eredményei jól tükröződnek a munkában.

A fajlistában a fajok családonként, alfabetikus sorrendben követik egymást, kiegészítve az ismert lelőhelyek felsorolásával.

A bevezető lepkészettörténeti részének korrekt, kronológiai bemutatása Hegyessy Gábor közreműködésének köszönhető. Hiányolom viszont a betűrendes névmutatót.

A könyv minden természet- és lepkeszerető ember számára értékes és hasznos információkat tartalmaz, jó szívvel ajánlom mindenkinek.

Takács Attila, Budapest

